կան հաջող աշխատանքի և պրակտիկայում դրա արդյունքների ներդրման համար։

Ակադեմիայի տարեկան ընդհանուր ժողովին ներկա էին Հայկական ՍՍՀ Գերագույն սովետի նախագահության նախագահ Ն. Հարությունյանը, Հանրապետության Մինիստրների սովետի նախագահ Գ. Արզումանյանը, Հայաստանի կոմկուսի Կենտկոմի քարտուղար Ռ. Խաչատրյանը, Հայաստանի կոմկուսի Երևանի քաղկոմի առաջին քարտուղար Լ. Ղարիբջանյանը։

ԳԱ գիտությունների բաժանմունքների ժողովներում, որոնք տեղի ունեցան մարտի 19—21-ը, քննարկվեցին 1972 թ. գիտական գործունեության հիմնական արդյունքները և լսվեցին գիտական զեկուցումներ։

Մ. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ՝ ՆՎԻՐՎԱԾ ԳԱՐԵԳԻՆ ԼԵՎՈՆՅԱՆԻ ԾՆՆԴՅԱՆ 100-ԱՄՅԱԿԻՆ

1973 թ. հունվարի 29-ին տեղի ունեցավ ՀՍՍՀ ԳԱ արվեստի ինստիտուտի գիտական նստաշրջանը՝ նվիրված հայ մշակույթի մեծ երախտավոր, արվեստի վաստակավոր գործիչ Գարեգին Լևոնյանի ծննդյան 100-ամյակին։

Նստաշրջանը բացեց Հայկական ՍՍՀ կուլտուրայի մինիստր Ռ. Պարսամյանը։ Նա բնորոշեց Լևոնյանին իբրև մի ականավոր դեմքի, որը նշանակալից ավանդ է ներդրել հայ մշակույթի տարբեր մարզերում՝ մամուլի պատմություն, հայ աշուղների կյանքին ու ստեղծագործությանը նվիրված ուսումնասիրություններ, թատերագիտություն, տպագրության պատմություն, արվեստագիտություն, ճարտարապետություն։

Նստաշրջանում լսվեց Լևոնյանի գիտական ժառանգությանը նվիրված երեք զեկուցում։

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու Մուշեղ Նարյանի զեկուցումը նվիրված էր Լևոնյանի երախայրիքին՝ «Հայ աշուղներ» գրքին, որը լույս է տեսել 1892 թ. Ալեքսանդրապոլում, երբ Լևոնյանը հազիվ քսան տարեկան էր։ Առաջին գրքին հաջորդեցին իր հորը՝ Ջիվանուն, Բաղդասար Դպիրին, Գևորգ Ախվերդյանին, Սայաթ-Նովային, Նազանուն, Շերամին նվիրված արժեքավոր ուսումնասիրությունները, որոնք նորություն էին մեր իրականության մեջ։ Ղևոնդ Ալիշանը ժամանակին դրվատանքի խոսք ասաց այդ գրքի առթիվ։

Արվեստաբանության թեկնածու Ստեփան Թոփչյանի զեկուցման թեման էր Գարեգին Լևոնյանի գեղագիտական հայացքների քննությունը։ Զեկուցողն ընդգծեց, որ Գ. Լևոնյանը հայ իրականության մեջ առաջիններից էր, որ հետևողականորեն, տարիներ շարունակ իր խմբագրությամբ հրատարակված «Գեղարվեստ» տարեգրքում հրահրում, տարածում և հաստատում էր գեղագիտական գաղափարներ։ Նրա ժառանգության արժեքն այս ասպարեզում աներկրայելի է հայ էսթետիկայի պատմության մեջ, և մենք չենք կարող արժանին չհատուցել գիտնականին։

Արվեստաբանության թեկնածու Մանյա Ղազարյանը անդրադարձավ «Գարեգին Լևոնյանը և կերպարվեստի հարցերը» նյութին։

Ստեղծագործական կյանքի առաջին իսկ տարիներից արվեստաբանությունը դարձավ Լևոնյանի կյանքի նպատակը, զբաղմունքի կարևորագույն առարկաներից մեկը։

«Գեղարվեստ» տարեգիրքը կոչված էր ծառայելու ժողովրդի գեղագիտական դաստիարակությանը, հայ և օտար նկարիչների ստեղծագործությունների պրոպագանդմանը, հայ մշակույթի բազմակողմանի ուսումնասիրությանը։ Լևոնյանը ձեռնարկեց հայկական կիրառական արվեստի պատմության ամբողջական ուսումնասիրությունը, որի մեջ մտնում էին խեցեգործությունը, գորգագործությունը, փայտի գեղարվեստական փորագրությունը, զարդեր, տարազ և այլն։

Լևոնյանի հետաքրքրությունները չէին սահմանափակվում միայն հայ արվեստի խնդիրներով. նրա ուշադրության կենտրոնում էին նաև մյուս ժողովուրդների կերպարվեստի պատմությանն առնչվող հարցերը։ Լևոնյանը կազմեց էջմիածնի տաճարի նկարների հաշվեմատական ցուցակը և գրեց այդ շրջանի արվեստի պատմության սեղմ շարադրանքը՝ «Հովնաթանյան նաղաշները հայ նկարչության պատմության մեջ», որը 1938 թ. Հայաստանում տպագրվելուց հետո թարգմանվեց նաև ռուսերեն։ 1946 թ. հրատարակեց «Հայ գիրքը և տպագրության արվեստը» արժեքավոր աշխատությունը։

Մարտիրոս Սարյանը Գարեգին Լևոնյանի մասին գրել է.

«Նրա կյանքի նպատակն էր՝ ժողովրդի մեջ սեր առաջացնել դեպի արվեստը, մարդկանց մոտ զարգացնել գեղագիտական ճաշակ... Նա երազում էր՝ տեսնել բարձր զարգացում ունեցող արվեստաբանական քննադատություն, ձգտում էր երիտասարդ սերնդի մեջ սեր առաջացնել դեպի արվեստաբանությունը... Մինչև այժմ իմ հոգում պահպանվում է այդ բացարձակապես բարի, ազնիվ և անկեղծ, խորապես կիրթ և ինտելիգենտ մարդու կերպարը»։

Մ. ՆԱԶԱՐԵԹՅԱՆ